

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Чальцева О. М.* Публічна політика: теоретичний вимір і сучасна практика: монографія. – Вінниця : ФОП Барановська Т.П., 2017. С. 60, 193.
2. *Ситуха О.* Замки на піску // ДТИА. № 1. 13 січня 2018, С. 7.
3. *Рудакевич О. М.* Пізнавальний потенціал теорії політичної системи в дослідженні політичної корупції суспільно-політичні процеси // Науково популярне видання Громадської організації “Академія політичних наук”. Київ ; ГО АПН, 2017. Випуск 1 (5). С. 154.
4. *Беляєв Н. Ю.* Публичная политика идет на смену партийности URL: <http://openc.ru/155378/.html>
5. *Войцицька В.* Візія України XXI століття // ДТ. UA № 10 (356). 17 березня 2018. С. 2.
6. *Мирошниченко И. В.* Сетевой ландшафт российской публичной политики. Краснодар : Просвещение-Юг, 2013. С. 20.
7. *Беляева Н. Ю.* Развитие концепта публичной политики: внимание “движущим силам” и управляющим субъектам // Полис. 2011. №3. С. 20
8. Індекс відкритого урядування (Open Zovernment Index) URL: <http://worldjusticeproject.org/open-government.index>
9. *Покальчук О.* Раскаленное пространство. ZTUA № 42 (338). 11 грудня 2017. С. 7.
10. *Пасхавер О.* Вибір долі // ДТ. UA № 16 (312). 28 квітня 2017.

Кархут О. Я.
*кандидат юридичних наук, доцент
кафедри теорії та історії держави і права
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова (м. Київ)*

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ КОНСТИТУЦІЙНОЇ СКАРГИ В УКРАЇНІ

З кожним роком народовладдя в Україні набуває нових рис, волевиявлення народу стає вагомішим, а вплив громадян на рішення державної влади ще більш помітним. Для реалізації своїх законних прав та захисту інтересів особи мають свої інструменти, але все ж ефективність їх дій не завжди та, яка необхідна, а результати не завжди відповідають очікуванню. Тому в Європі, Америці, Африці вже протягом десятиліть існує практика не просто конституційного звернення громадянина, а конституційної скарги.

Конституційна скарга – це важливий правовий інститут, який необхідний для утвердження демократичної, соціальної та правової держави. Наскільки повним є обсяг конституційних прав особи в державі, настільки чітко можна сказати, що держава має не тільки демократичний лад, а й гарантії захисту прав на високому рівні. Запровадження даного інституту в країні дає можливість сказати, що національна

юриспруденція не стоїть на місці. Завдяки конституційній скарзі права як фізичних, так і юридичних осіб стають більш захищеними від державної сваволі.

У зарубіжній правовій літературі часто підкреслюється, що ХІХ століття було століттям парламентів, а ХХ століття (точніше його друга половина) стало віком конституційного контролю. При цьому мається на увазі, що інститут конституційного контролю отримав світову підтримку. Розвиток цього інституту підкреслює значення Конституції як акту, що встановлює “фундамент” будь-якої держави, а саме: основи правового становища особистості, структуру та взаємовідношення державних органів, форму правління і територіального устрою, основи правового становища цієї держави на міжнародній арені [1, с. 11].

Все більше європейських країн запроваджують у свій правовий механізм конституційну скаргу. На сучасному етапі правової еволюції вона закріпилася у юрисдикціях таких європейських держав: Латвія, Литва, Польща, Словенія, Словаччина, Угорщина, Чехія, Німеччина. Також даний інститут присутній у Російській Федерації, Казахстані, Бразилії, Сирії, Маврикії, Судані та ін.

Що ж розуміється під поняттям “конституційна скарга”? Як зазначає М. Гецько: “Конституційна скарга – це адресоване Конституційному Суду прохання громадянина по конкретній справі, про захист своїх порушених конституційних прав і свобод, з допомогою конституційного судочинства” [2, с. 60].

Із Закону України “Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)” від 02 червня 2016 року випливає, що конституційна скарга – це звернення будь-якої особи до Конституційного Суду з підстав, визначених Конституцією та Законом [3].

Отже, на нашу думку, конституційна скарга – це правовий інститут, механізм, за допомогою якого фізична, юридична особа може захистити свої конституційні права, звернувшись до Конституційного Суду України індивідуально, як до вищої конституційної інстанції.

Тому, можна сказати, що демократична та правова держава на сучасному етапі правового розвитку не може продовжити свого існування без впровадження конституційної скарги. Найкращим прикладом по впровадженню такого механізму захисту прав та свобод громадян є Федеративна Республіка Німеччина – чи не одна з перших країн, яка успішно легалізувала інститут конституційної скарги, а конституційна практика цієї держави слугує прикладом для інших європейських країн.

Кожний громадянин Німеччини має право звернутись із конституційною скаргою до Федерального конституційного суду, якщо він вважає, що його право порушено з боку держави. Єдиною умовою такого звернення є те, що до цього необхідно звернутися до компетентного органу за захистом і лише після отримання відмови можливе подання конституційної скарги.

Відповідно до ст. 1 Конституції України Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава. Становлення нашої держави як

демократичної та правової неможливе без інституту конституційної скарги, а особливо у період, коли Україна в процесі реалізації курсу вступу до Європейського Союзу.

Думки про можливість запровадження даного інституту у колі науковців-правників вирували протягом останнього десятиліття. Проривом конституційного законодавства та права загалом стало прийняття Закону України “Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)” (далі – Закон) від 02 червня 2016 року, яким були внесені суттєві зміни у Конституцію України, повноваження Конституційного Суду України.

Аналізуючи зміни у конституційному законодавстві, надходимо до висновку, що Конституційний Суд України більше не розглядає питань, щодо офіційного тлумачення законів України за поданням громадян. Останнє буде проводитись лише за зверненням Президента України, не менше сорока п’яти народних депутатів Верховної Ради України, Верховного Суду, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Деякі вчені вважають, що запровадження інституту конституційної скарги згодом перетворить Конституційний Суд в суд четвертої інстанції загальної юрисдикції. Але, на нашу думку, така трансформація не відбудеться, адже сама по собі правова природа конституційної скарги є інакшою від тих самих позовів та заяв до судів загальної юрисдикції. Конституційний Суд України виступає окремою, незалежною судовою ланкою конституційної юрисдикції, що покликана забезпечити гарантії та захист основоположних прав фізичної та юридичної особи від державного свавілля, а не від конкретних осіб.

Все ж таки, основні проблеми, що можуть виникнути в процесі подання конституційної скарги, вирішення питання, щодо прийняття такої скарги можна врегулювати удосконаливши конституційну нормативно-правову базу.

Впровадження даного інституту має і позитивні сторони, адже, таким чином, конституційна скарга є чинником розвитку людини як суб’єкта права, бо дає їй відчуття належності до процесу нормативного закріплення її правового статусу. Конституційна скарга – це інструментарій конституційного контролю за дотриманням державою положень, які визначають її як демократичну.

Запровадження інституту конституційної скарги – це новий для України досвід. На певному етапі законотворчої та правової діяльності держави стало зрозуміло, що виникла необхідність у легалізації такого захисту громадянами своїх прав. Впровадження такого механізму контролю мало і має в собі як позитивні, так і негативні наслідки. Але негативні наслідки проявляються зараз лише в тому, що саме у процесі реалізації громадянами такого права ще не врегульовано певні моменти, наприклад, обмеження предмету звернення, чи належність обґрунтування даної скарги. Поряд з тим, можемо чітко зазначити, що інститут конституційної скарги – це можливість утвердження Конституції України як основи демократичної, з високим правовим рівнем держави, а також спосіб постійного моніторингу та оновлення законодавчої бази відповідно до потреб суспільства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Маклаков В. В.* Конституционный контроль в зарубежных странах / В. В. Маклаков – Москва : Норма, 2007. – 655 с.
2. *Гецко М. М.* Інститут конституційної скарги як засіб захисту основних прав і свобод: порівняльно-правовий аналіз / М. М. Гецко, Ю. М. Бисага, Д. М. Белов. – Ужгород : Видавничий дім “Гельветика”, 2015. – 228 с.
3. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) від 02 червня 2016 року // Відомості Верховної Ради України – 2016 р. – № 28. – ст. 532 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1401-19>.
4. *Кархут О. Я., Кравчук А. С.* Інститут конституційної скарги як гарантія прав і свобод людини і громадянина / О. Я. Кархут, А. С. Кравчук // Право і суспільство. – 2017. – № 3. – С. 18-23.

Корж І. Ф.
доктор юридичних наук, старший науковий співробітник,
завідувач науковою лабораторією,
НДІ інформатики і права НАПрН України (м. Київ)

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ В УМОВАХ ЗДІЙСНЕННЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНІ

Одним із головних завдань на сучасному етапі розвитку такої молодої країні як Україна, є державотворення. Процес державотворення в Україні, у порівнянні з іншими її сусідами, проходить у специфічних умовах і визначається своїми особливостями. Їх пізнання і розкриття є вкрай важливими, оскільки зазначене сприяє розумінню тих проблем, з якими зіштовхнулося українське суспільство у процесі розбудови держави, становлення громадянського суспільства, побудови української нації, демократизації суспільного життя і впровадження демократичних, правових засад, як його регуляторів. Крім того, їх знання допоможе Україні вийти з економічної кризи та політичної нестабільності, в яких вона перебуває до цього часу. А саме визначальне – це розкрити та довести до усього світу причини вчиненої неонацистською Росією агресії проти України.

Необхідно зазначити, що усі роки незалежності Україна нагадувала своєрідного канатоходця, який постійно балансував на натягнутому канаті над прірвою. Перехід від тоталітарного політичного режиму до демократичної, соціальної, правової держави до нинішнього часу здійснюється болісно і з відповідними втратами. До влади в державі поетапно проривалися різні політичні групи – від маргіналів до відвертих злочинців,

Виховані попередньою системою кадри з їхнім досвідом “соціалістичного господарювання” були поставлені перед дилемою: або одночасно і вчитися, і працювати над створенням сучасної держави з сучасною політичною та економічною